

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 11. У Сомбору, 1. Новембра 1886. Год. XVIII.

ШТА ИМА ДА ЧИНИ УЧИТЕЉ ЗА ОДРЖАЊЕ ЗАПТА?

— За награду. —

„Прави дидакта у исто је време и дисциплинатор. Ко се добро разуме у настави, тај се разуме и у дисциплини; ко добро предаје, добро и дисциплинише.“
Дистервег.

Дош је славни педагог Коменски рекао, да је настава најважније средство за одржање запта у народној школи. „Јер предмети, кад се као што треба уреде, примамљују духове сами собом, привлаче их себи својом сопственом слашћу. Ако није овако, онда нису криви ученици, него учитељи. И ако не умемо вештином да примамимо духове, силом их за цело не ћемо. Батине и шибе нису кадре уложити у главу љубав наукама, него ће управо изазвати зловољност и одвратност.“

Шта би према томе имао да чини учитељ нар. школе за одржање школскога реда?

Пре свега имао би скроз и скроз да проучи предмет, о ком мисли да предаје, тако, да му предавање буде течно, да не замиње тражећи zgodну реч и мисао.

Добро спремљен за претстојећу лекцију, уз то. весело расположен и добро промотрив самог себе, да ли нема може бити на себи што год, што деци у очи упада и пажњу им с' предавања скренути може, — ући ће у школу, чим куцне школски час.

Кад дође у школу, нека стоји мирно на једном месту пред децом, имајући их све на оку, или нека седне на своје место, а ни пошто нека не хода тамо-амо по школи и нека не звере час на једну, час на другу страну, јер тиме се деца буне и добију маха, да своју пажњу скрећу са предавања на којешта друго,

и тако занимајући се другим некорисним послом сметају настави.

Све, што у школи и око школе може сметати настави, уклонити ваља пре, него што се почне настава.

Мирно стојећи, или седећи на своме месту, стављаће учитељ живо питања свој деци, а прозивати ће само појединог, да одговара на задато питање. Дете, које одговара, мора јасно и разговетно, у подпуним реченицама одговарати. Не сме учитељ никако дозволити, да више њих у један мах јасно, или шапћући на питање одговарају.

У свом предавању не треба учитељ да заборави, да има пред собом малену децу, којој ваља не саопштавајућим, него питајућим начином да предаје. Деца дакле нека говоре, а он нека их згодним, логичним питањима управља. — Гдекоји пут нека доброг ученика похвали. То ће ученицима давати воље, да се за сваки одговор спремају, и онда не ће ни један од малиша имати времена, да ради што друго, а и учитељ не ће имати нужде, да своје предавање прекида опоменама и казнама.

Са питањима нека буде кратак и разговетан, нека не наваљује са више питања на једаред, јер не ће иначе добити одговора ни на једно. Сваки одговор нека стрпељиво очекује, како би тиме дао времена, да ученици о питању промисле, и на њега даду одговор, какав треба.

Ако учитељ има више разреда у својој школи, нека онима, са којима непосредно не ради, да довољно посла, док он свој рад са дотичним разредом не сврши, јер иначе ће други разреди да сврше свој посао пре него он, и ето му опет нове сметње настави и предавању; јер дете беспослено не може мирно седети.

Никад не ваља почети други предмет, док један није свршио, и док деца нису поспремала све ствари, које су им требале код првог предмета.

У осталом сваки учитељ нека се стара, да се добро спреми за свако своје предавање у школи, нека с' одушевљењем предаје сваки наставни предмет, па ће имати пред собом слушаоце, који ће заштом пажњом пратити његово предавање; — којима не ће падати на памет, да се за време предавања чиме другим занимају. После свршеног предавања задовољне ће учитељ затворити врата за својим ученицима, јер ће бити уверен, да је своје учинио.

www.unilib.rs Још једном понављамо, да је добра настава најважније средство за одржање запта, а сва друга измајсторисана средства или помажу врло мало, или баш ни мало. С' тога не ћемо о њима ни говорити, него на завршетку још једном велимо: „ . . . ко добро предаје, добро и дисциплинише“.

КАКО СЕ МОЖЕ ДЕЦИ ОМИЛИТИ ПОХАЂАЊЕ ШКОЛЕ ?

— За награду. —

(Свршетак.)

Познато је колико прост народ пријања за школу. Он за њу тако слабо мари, као да је и нема на свету. Тек кад има да плати глобу, што му дете није редовно долазило у школи, сети се да је и та напаст на свету. Кад му узмеш казивати о користи, које школа народу даје, одговори ће ти: „све је то лепо и корисно, ал кад не може после школе ништа да буде, т. ј. никакав званичник, ни свештеник, ни учитељ, то онда нашто је школа!“

И инокоштина нашега народа много је крива лошу полазку. Кад се замислимо у множину послова сељачких, онда је заиста тешко инокосну сељаку слати своје дете у школу. Упиташ ли га, зашто не шаље дете у школу, одговориће ти: „Не могу, па да би знао да ће и мене мунтати, продати на добош“. Али кад једном увиди сељак, да је школа и наука вечити извор среће и напретка, гони ће дете, да се напаја том животворном снагом, ма се код куће не знам како мучио.

То треба да постигне учитељев рад ван школе. Учитељ мора у ту сврху гледати да стече љубав и поверење у народу, без чега нема правог и успешног рада. Тиме ће учинити добро не само себи, него и народу, за којег ради. А у томе му не може нико други толико помоћи, колико он сам.

Учитељ треба да је уз свештеника представник народне просвете, да је духовни вођа свога школскога котара. У њему ће он онако радити, како нам то казује вредни учитељ *Аркадије Р. Павловић* у свом чланку „Варошки и сеоски учитељ“ (Школски Лист 1884. бр. 7. и 8.) и чувени књижевник наш *Милап Ђ. Милићевић* у својој лепој књизи „Село Злоселица и учитељ Миливоје“. Такав учитељ, какова нам га они цртају, стећи ће у народа љубав и поверење и народ ће веома радо поверавати његовој бризи своје највеће добро.

Али, да буде таквих учитеља, мора се постарати, да их добро спремимо за тај њихов огромни рад. Морају се добро направити за своје звање, мора им се дати свестрано и ако скромно образовање, морају се веома строго васпитати у чистој религијозности, моралности и карактерности. Само такав учитељ кадар ће бити радити онако, како се то од њега захтева, јер „живот је тежак и кратак. И са свестраном спремом мучни су његови дани, а неспреман човек прави је богаљ или играчка прилика.“ (Милићевић).

Основна је школа врло комплициран организам. Сваки њезин орган мора знати, шта му је радити, па да је организам вавек здрав и да нормално ради. Не ради ли само један орган свој посао како треба, сав ће организам одмах боловати. Прави и обилан род, како нам доказује наш песник *Лазо Костић*, само је онде, где је и свесрдан укрштај.

ИЗВЕШТАЈ

о српској учитељској школи у Карловцу за 188⁵/₆. школску годину.

У српској учитељској школи у Карловцу било је шк год. 188⁵/₆ свега 35 ученика и то 26 приправника и 9 приправница; по разредима пак овако: I. разр. 6 приправника и 2 приправнице, свега 8; II разр. 9 приправника и 3 приправнице, свега 12; III. разр. 11 приправника и 4 приправнице, свега 15.

За учитељско звање у српским народним школама ови су оспособљени:

1. Катница Д-видовчева из Новог Сада и 2 Марија Теранићева из Грачаца с врло добрим успехом. 3. Љубица Живковићева из Карловца и 4. Љубица Обрадовићева из Глоговца с добрим успехом 5. Миле Пејић из Обљаја с одличним успехом. 6. Владимир Дујић из Модруша, 7. Миле Мандић из Цетина, 8. Миле Мартиновић из Двора, 9 Миле Обрадовић из Госпића и 10. Светислав Теодоровић из Нештина с врло добрим успехом. 11. Стево Бановић из Примишља и 12. Лука Комадина из Будачког с врло добрим успехом. 13. Петар Наранџић из Дољана, учитељ у Герзову у Босни, с довољним успехом. 14. Ђуро Перенчевић из Вргина Моста с једва довољним успехом, услед чега мора до године из неких предмете испит поновити. — Један приправник због болести одступио је од испита својевољно, а један није к испиту ни припуштен. *П. Р.*

ПРИРОДОПИСНЕ ЛЕКЦИЈЕ

ЗА СРЕДЊЕ РАЗРЕДЕ НАРОДНИХ ШКОЛА.

Од Симеуна Коњевића.

III.

И Л О В А Ч А

Показујући ђацима (лошију, обичну и финију) иловачу, учитељ (—ица) пита за име јој и т. д.

Она је густа земљаста маса и као така врло је распрострањена, образујући голема сложишта; нема је чисте или врло ретке, него је увек помешана с песком или с другим каквим копом. У сувом стању није цепка, него товна (густа).

Обична иловача је боје жуте и црвенкасте; жута је од многог песка, креча и т. д. Грнчарска иловача је жуто-бела или сива и плаветникаста. — Сјајности је понајвише мутне; непровидљива, или тек мало прозрачна.

Виси на језику или на влажним уснама, и влажна (ознојена) особито заудара.

У води се раздели и омекша, врло упије (привуче) воду и чврсто је држи, јер се са свим с њоме смеша, те с тога се не осуши тако брзо, него се претвори у блато, које се даје месити као тесто. Још јаче упија маст и олај. Кад се пак осуши, она се стегне и сва испуца, те постане тврда као камен и не даје се више месити, што се види, кад се пеку опеке (цигље). Иловача остаје така и ако има више песка од ње помешано.

Ваздух и топлота не продиру кроз њу и отуд се вели, да је иловача хладна земља.

У ватри се не топи; изложимо ли је пак жару, она тако отврдне, да челику измамљује варнице (светлице) и у води више не омекша, него или од гвожђа, што је у њој, поцрвени, или од песка, креча и др. пожути; само иловача за луле и порцелан остаје бела.

Одлома је земљастог и густог, даје се утрти, јер му је тврдоћа врло малена.

Извесна количина иловаче тежа је $\frac{1}{2}$ 3 пута од толике количине чисте воде.

Иловаче има у великој количини скоро у свима земљама. Где се она по њивама налази, ту о кишовитом времену и још дуго после тога има много воде, а земљиште је то меко и клизаво, јер кад је иловача сита воде, не пропушта осталу воду. Мало по мало суши се и иловачно земљиште, и тада је тврдо,

а на површини обично све испуцано и искокано, а у унутрашњости пак још једнако влажно. С тога чиста иловача није добра за њиву, него је на против врло добра, кад се смеша с песком и кречом. Масна иловача или има тек врло мало, или ни мало песка; од многог песка иловача омршави. — Врло чиста и фина врста иловаче, која се тек на неким местима налази, јесте *бела иловача* (за луле).

Иловачу је тешко обрађивати, било да је сува, било пак да је влажна; о суши боље расте на њој биље, него кад пада многа киша. С песком и по доста кречом може се она са свим поправити; кад се измеша с кречом, зове се *лашор*, којим се гноји земља.

Од најгрубље (лошије) иловаче праве се опеке (цигле), које се после у особеним пећима пеку; она се даље употребљава при зидању кућа и стреја за мазање; има и читавих зидова од иловаче. — Од обичне иловаче (грнчаре) праве се на грнчарском колу пећни каљеви, грнци, зделе, плитице, чаше и др. посуђе, и то: полије се она водом и начини као тесто, а кад се од ње на реченом грнчарском колу изради разно посуђе, ово се онда осуши на ваздуху и најзад у нарочитој пећи пече; хоће ли се у тима судовима држати јело, то их ваља још пре горења калајисати, калај се у жару топи и превуче суд стакластом, густом кором; како се за калајисање понајвише олово употребљава, то се у тима судовима не смеју кисела јела (оцат, јагоде и др.) кувати, јер ова оцат растворе и тада га отрују. — Од најчистије иловаче израђује се бело порцеланско посуђе, луле, такозвано каменито посуђе и др.

Она се још разно употребљава, н. пр као необделана служи при ваљању (гњечењу у ступи) вуненог сукно за вађење маслености, која се у њему још из вуне потеже; даље у свакидањем животу за извлачење муља, прљотина из хаљина, па онда за лемљење, моделирање и т. д. Иловача је од велике користи и при фабрикацији бела шећера.

Још су стари Грци и Римљани обрађивали иловачу за вештачке предмете, као статус, лене и украшене крчаге за воду и уље, па и врло велике судове за пепео, у којима чуваху пепео сажежених (сагорелих) мртаваца својих. И „Диогенова бачва“ беше тако велики суд од иловаче.

Система: Камење и земље.

Које копове после камените соли и стипсе познасмо и промотрисмо? — (Креч, гипс и иловачу.)

У чему се креч и гипс подударају? — У томе, што су тврди и што се у води не растапају или врло тешко; што су на обичној жеравици несажжљиви (несагориви); што су без укуса; што су 2—4 пута тежи од воде; што никад немају сјајности и ретко су одређене боје, која их карактерише; што су у провидљивости врло разна степена и т. д.

Копови (минерали) с овим особинама зову се *камење*.

Које камење познајете.

Чиме се иловача карактерише? — Тиме, што је са свим без облика, што је врло мека, па шта више и трошна; што се ни у ватри ни у води не растапа, него ову веома упија и у својој смеси садржи је знатну количину; што је разнобојна и без сјајности, а при том непровидљива или тек мало прозачна; што је $\frac{1}{2}$ —3 пут тежа од воде и др.

Копови с оваким особинама зову се *земље*.

Коју земљу до сада познајете?

ГЛАВНА УЧИТЕЉСКА СКУПШТИНА У ЗЛАТНОМЕ ПРАГУ.

Дана 9 10. 11. и 12. Августа т. г. одржана је у Златноме Прагу општа скупштина ческих учитеља и пријатеља школства. Предмет саветовања је био: 1. О надзору над школама. 2. О преустројењу учитељских школа и учитељских испита и 3. О преоптерећењу школске деце. Осим тога имала је скупштина још тај значај: да се утврди свеза међу учитељима свију словенских народа.

По извештају ческих листова била је овогодишња скупштина од свију досадашњих најбоље посећена. Не само велики број ческог учитељства, него и до 400 браће учитеља из Мораве, такођер леп број хрватских учитеља и учитељица. Осим тога заступник Товариштва Педагошкога у Лавову, г. Др. Геретман и заступник словенскога учитељства г. Иван Томић учитељ вежбаонице и уредник словенскога листа за младеж у Љубљани дошли су у главни град Ческе у Златни Праг.

Више од 2000 учитеља и учитељица, а то је број какав до сада на учитељској скупштини у Ческој још није био, напунило је красну и највећу дворану прашку на Софијном отоку.

Као што сам већ горе споменуо, посетио је и леп број хрватских учитеља и учитељица ову скупштину, међу њима г. г. С. Фабковић професор из Загреба, Милан Кобали тајник хрватскога педагошкога друштва у Загребу, даље Ф. Шимуновић, Ј. Кемпф, А. Ненадовић, Ш. Кушевић, В. Ђурић, Ш. Гаџо, В. Марик, Мифек, гђице: М. Барачева, По-

гачићева и други, посланици чески проф. Пилшер, гроф Кауниц, Др. Ед. Грегр, др. Херолд, др. Местецки и други.

Скупштину отворио је 9. Августа, по новом, после свечане службе Божије у храму свет. Војтеха г. Јосиф Крал председник „Средсредног друштва“ заносним говором, у којим је поздравио присутне и завршио је говор следећим речима: Добро нам дошли сви, који нам пружате руку помоћи за подизање нашега школства, наине добро нам дошла браћа и сестре из братске Мораве, као и заступници братског пољског учитељства, добри друзи и дружице са обала савских и из побратимске Хрватске, да утврдите братску свезу и слогу међу славенским учитељством у нашој држави, нека Вама буде за то хвала целог учитељства ческога, и ја кличем Вама из искреног срца: „Живили“! Говор г. Крала примљен је био са одушевљеним и бурним „Живили“. За тим прочитан је био допис, којим председник „Хр. пед. књиж. збора: И. Филиповић поздравља учитељску скупштину“. Председнику се захвали од стране Хрвата г. Фабковић и од стране Пољака г. др. Т. Геретман.

Језгровитим начином разложио је г. Фабковић свезу међу хрватским учитељима и сранио је са ческим одношајима, кад је доказивао, да професор, који се стиди, што носи име учитељ, није достојан таког узвишеног позива. Говор г. Фабковића утицао је осетљиво на околности, које владају међу учитељима народних школа и професорима средњих школа и сведочио о томе, да г. Фабковић добро зна бољне странке ческога учитељства. Говор г. Фабковића и г. Геретмана примљен је са општим тапшањем и бурним: „Слава!“

После ових говора изабрани су били почастни председници г. г. Примус из Поличке и Новотни из Буђејовица, и по томе прешло се на расправљање о надзору школском. Први је узео реч као референт г. Ј. Кобр учитељ из Руонице, иза њега говорио је г. Фр. Хулка из Павликова, после референат г. Ф. Гироутек и народни заступник г. Др. Едуард Грегр., који је завршио говор: „Ми морамо напредовати на путу културе. Младеж припада народу и он најбоље зна, шта деци треба. С тога не сме учитељство зависити ни од државе, ни од цркве, већ само од народа. Ко подкопава слободу учитељства, подкопава слободу народа.“

Пошто су говорници свршили говоре, донесено је следеће решење: Окружни надзорници школски над основним школама, имају бити бирани између народних учитеља основних школа, а над грађанским школама само између учитеља грађанских школа. Осим тога у свима школским већима, као и код школских власти, да буду учитељи достојно заступљени. На ческим школама да буду надзорници Чеси, а над немачким Немци.

Другог дана скупштине било је на дневном реду питање о преустројењу учитељских школа и учитељских испита.

Први је говорио као извештач: г. Руничка из Винохрада.

Пошто министарство просвете намерава неке промене за учитељске скупштине, да и она коју реч о томе каже. Говорник за нужно сматра да се на учитељским школама, где се васпитавају народни учитељи за главне (редовне) учитеље постављају само такви мужеви, који су сами негда настављали младеж у народним школама. Јер како би могао

човек, који не познаје по сопственом искуству ђуд и нарав дечију, не може васпитивати учитеље за децу. — Говорник приметио је и то, да се на преправдијама одвише најбје посвећује знању теоритичком и да сетера специјална географија и виша математика. А у место тога требало би приправнике поучавати у томе, што ће им у практичном животу од користи бити. Што се пак тиче испита о оспособљењу, нека буде такав испит кроз практичан. Нека се од приправника на испиту захтева знање школских закона, али и то више практично. У сведоџби нека изостану редови и ступњеви способности из појединих предмета и нека се само каже, да је приправник способан за отпављање учитељског звања, нека се не чини разлика у спреми учитеља за школе народне и градске.

Јер временом може и онај приправник постати врло ваљаним учитељем, који је и слабије на испиту одговарао, а такођер може бити и у противном случају.

После говора г. Ружичке говорио је неколико речи народни заступник проф. Пилшер. Пошто се нико више није пријавио за реч, решено је гледи реорганизације учитељских школа следеће: Да се на учитељским школама не чини разлика у спреми учитеља за школе народне и градске; да се учитељски питомци више спремају у практичној радњи и да се у сведоџбама о оспособљењу не бележи никакав степен способности ни ред из појединих предмета, и да се на учитељским школама постављају само таки учитељи, који су већ дуже времена с успехом служили — на којој јавној народној школи.

На трећи предмет: о преоптерећењу школске младежи донесено је решење, да се школски часови ставе на најмањи број и то у I. разр. да не буде више него 16, у II. разр. 18, у III. разр. 20, у IV. разр. 22, у V. разр. 24, а у вишим разредима 26 часова, да се ограничи учење необлигатних предмета и немачки језик да се сматра као необлигатан предмет. Такођер да се органиче домаће задаће и да се женској младежи пружи више времена за женске домаће радње, које су им за живот од веће користи.

Драгутин Блажеск.

РАСПОРЕД ЛЕКЦИЈА

У ДРУГОМ РАЗРЕДУ СРБСКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

на основу наставног плана за србске народне учитеље — изданог од вис. срб. народног Школског Савета под б. (18.) Јулија 1878. бр. 34.)

IV. Рачун.

(Настављено.)

Осмог школског месеца. Прве недеље: 1. л. Разширење бројева од 80 до 90. Сваки се нови број има на рачунаљци саставити и познати и пошто се учитељ увери, да деца знају, колико има у њему десетица и колико чистих јединица; напише се број тај бројком на табли, и испита се, које су и на ком су месту десетице; колико има јединица, и где су оне написане. — 2. л. Сабирање додавањем јединица у бројном простору до 90. (степен први и други). — 3. л. Сабирање у ступцу до 90. — За тим додавање десетица на десетице (трећи степен). — 4. л. Додавање де-

сетица и јединица на чисте десетице, и чистих десетица на десетице и јединице (четврти степен). — 5. л. Додавање десетица и јединица на десетице и јединице (пети степен сабирања). У колико би на овом последњем степену деца тешко било израђивати задатке, слободно је и овде још послужити се рачунаљком као помоћним средством за очигледно познавање и састављање бројева.

Друге недеље: 1. л. Одузимање од 90 (први и други степен). — 2. л. То исто са тежим задатцима другог степена, и одузимање у ступцу, одузимајући од 85 по 7; од 89 по 8. и т. д. — 3. л. Трећи и четврти степен одузимања у истом бројном простору. — 4. л. Пети степен одузимања у бројном простору до 90, уз припомоћ рачуналке, где је неопходно нужно. — 5. л. Растварање и срањивање бројева до 90. (види Рачуница II. стр. 33. под в). За домаће и тихо вештбање сваки дан ове недеље задаје се одузимање на таблицама у ступцу. Радови се дечији имају прегледати и где је нужно исправљати.

Треће недеље: 1. л. Основа „девет“ узима се двапут, трипут, четири и пет пута. — 2. л. Та иста основа узима се шест, седам, осам, девет и десет пута. И овде се још за очигледно показивање употребљују рачуналке Руска и Борнеова, као и Песталоцијева таблица, од које девети ред саставља учитељ на табли, а ученици за њим на таблицама. — 3. л. Саставља се таблица множења основе 9 од 9×1 до 9×10 , и научи се на памет; уз то се успоређује девети ред таблице Песталоцијеве са деветим редом таблице Питагорине и упознају се деца са употребљењем ове најкористније и најпрактичније рачунске штице. — Особита се брига обраћа, да ученици схвате и разумеју, како постаје и шта је: шест пута девет; седам пута девет; осам пута девет и девет пута девет. — 5. л. Понавља се множење на памет основе 6. 7. 8. и 9. при ком се послу морају деца чувати да чинитеље непромену.

Четврта недеља: 1. и 2. л. Садржавање броја 9 у 18. 27. 36. 45. 54. 63. 72. 80. — Садржавање броја 9 у 15. 21. 40. 47. 56. и т. д. — 3. и 4. л. Делење броја 90 на двоје, на петоро, на шесторо, на деведоро и на десеторо. Колико износи девети део од 90? — Све ово ради се само на памет без употребљења бројака. — 5. л. Практични задатци за множење, садржавање и делење (види Рачуницу II. стр. 36. под е.).

Деветог школског месеца. Прве недеље: 1. л. Бројеви од 90—100. и бројке до 100. — 2. л. На јединичне бројеве из девете десетице додају се јединице, али тако, да збир прелази број деведесет. Уједно предузима се сабирање у ступцу додавајући на број 7 све по 8; и на број 6 све по 9 до стотине. — 3. л. Додавање десетица на десетице, и преглед десет десетица или једне стотине, као и испитивање места, на коме су јединице, десетице и стотине. Познавање једне форинте и показивање да се она састоји из десет десетака, или из сто новчића. — 4. л. Додавање десетица и јединица на десетице, и обратно у бројном простору до 100. — 5. л. Додавање десетица и јединица на десетице и јединице. Уз то сваки дан сабирање у ступцу.

Друге недеље: 1. л. Одузимање већих јединица од сваког појединог броја из десете десетице, тако, да се тим одузимањем у нижу де-

сету прелази. Одузимање од 100 у ступцу по 7 и 8 бројева одузимајући. — 2. л. Одузимање чистих десетица од десетица, као и одузимање јединица и десетица од чистих десетица. — 3. л. Одузимање чистих десетица од десетица и јединица. — 4. л. Одузимање десетица и јединица од десетица и јединица. Ово све у бројном простору испод 100. — 5. л. Растварање и срањивање бројева у бројном простору до 100 (види Рач. II. стр. 37. и 38. под б.).

Треће недеље: 1. и 2. л. Основа десет узима се једанпут, двапут и т. д. редом до 100 пута. Ово се очигледно показује на обе рачунашке, на Песталоцијевој јединичној табели (у 10. реду); на новцу и метру и са цифрама на табли и на таблицама дечијим. — 3. л. Понавља се то исто и учи се употребљење Питагорине табелице (ред. 10.). — 4. и 5. лекција преко реда се испитују ученица у знању множења основе 10 са 2. 3. 4. и т. д. до 10 пута.

Четврте недеље: 1. л. Садржавање броја 10 у следећим десетицама до 100. — 2. л. Садржавање броја 10 у различитим другим бројевима испод 100. н. пр. у 45; 69; 72; 84 и т. д. — 3. и 4. л. Делење броја 100 на десеторо и појам о десетини и о десетинама на новцу и на мерама. — 5. л. Познавање половине, четвртине и петине од 100 новчића. Срањивање вредности десетака и двајестака са форинтом.

Десетог школског месеца. Прве недеље: 1. л. Решење практичних задатака из Рачунице II. (на стр. 42. под б) под бројевима 1—6. — 2. л. Решење задатака таквих под бр. 7—12. Уз то једнако очигледно упознавање са мерама и њиховим деловима. — 3. л. Решавање задатака из исте рачунице под бр. 13—18. стр. 43. — 4. л. Од броја 19—27; пошто се најпре деца са дотичним мерама очигледно и подпуно упознаду. — 5. л. Решавају се задатци од бр. 28—37.

Уз то се за писмену радњу сваки дан у ступцу израђује сабирање и одузимање комбиновано н. пр.

$$8 + 7 = 15;$$

$$15 - 4 = 11;$$

$$11 + 7 = 18;$$

$$18 - 4 = 14;$$

$$14 + 7 = 21; \text{ и т. д.}$$

Друге недеље: 1. л. Решавање задатака из Рачунице II. (стр. 44) од бр. 38—48. — 2. л. Задатци од бр. 48—54. решавају се на памет. — 3. л. Предузима се „рачунање цене“ на примерима, као што су у горњој рачуници под тим насловом од бр. 1—8. — 4. л. Решавају се задатци о истраживању цене по горњој књизи под бр. 9—16. и други ове врсте задатци. — 5. л. То исто се предузима на задатцима од бр. 17—24. Уз то сваки дан се за тихо вештање саставља по једно оделење табелице множења, и то први дан од основе 1.; други дан од основе 2.; трећи дан од основе 3.; четврти дан од основе 4.; а пети дан од основе 5. Радње дечије учитељ прегледа.

Треће недеље: 1. л. Предузима се на памет рачунање цене по задатцима, као што су они од бр. 25—34. За писмену радњу саставља се табелица множења основе 5. — 2. л. Разрачунавање цене по задатцима

из горње рачунице под бр. 35—44 (стр. 46). Уз познавање мера и њихових делова (види стр. 48.). — За тиху и домаћу радњу састављање таблице множења са основом 6. — 3. л. Познавање мера шупљине, важине и бројних мера (види стр. 48. под 3. 4. и 5.). Рачунање цене по прилици као оно под бр. 45—53. (стр. 46.) Множење основе 7 за писмену радњу. — 4. л. Познавање мера за време (под 6. на стр. 48.) Изузимајући колико дана има у години. — Решавања задатака из рачунице II. од бр. 54—78. Множење основе 8 за писмену радњу. — 5. л. Понавља се познавање новаца и разних мера и њихових делова (види стр. 48.). Решавају се практични задатци од оне врсте као што су у Рачуници II. (на стр. 47) под бројевима од 79—90. — За домаћу и тиху радњу састављање таблице множења са основом 9. и са основом 10.

Четврте недеље: Обште понављање и испит.

На свршетку другог разреда иште се од ученика овога разреда, да знају написивати и подписивати бројеве до 100. и да умеју све 4 рачунске радње на памет израђивати у бројном простору до 100. Такође да познају новце, мере за дужину и остале најнуждније мере у колико оне не превазилазе број 100.

ШКОЛЕ И УЧИТЕЉИ У ЦРНОЈ ГОРИ.

У јуначкој Црној Гори народне школе, — које је покојни Милан Костић пре 16 година по начину напредних србских школа у Угарској уређивати почео, — из дана у дан множе се и лепо напредују

Као што нам се од туда јавља, има у тој слободној кнежевини србској сада преко 80 народних школа, у којима делају довољно спремно и за благо народа свог подпуно одушевљени учитељи, понајвише питомци учитељско богословске школе цетиљске и острошке, међу којима има и приличан број свештеника. Доста је споменути, да се ово већ друга година навршује, од како Школски Лист из малене Црне Горе има велики број предплатника учитеља, и управо ове године највише се захвалити може учитељима из Црне Горе, што је Школски Лист до сада уредно излазити могао.

Његово Височанство владајући Књаз и Господар Црне Горе Никола I. Петровић Његуш поглавиту бригу полаже на подизање просвете и благостања народног у својој држави Црногорско министарство просвете, коме је на челу г. Јован Павловић, неуморно се стара о уређењу и добром стању просветних завода, а садашњи главни надзорник црногорских школа г. Ђуро Поповић брижљиво обилази народне школе по свима крајевима Црне Горе и упућује учитеље у држању школе и у одправљању свију дужности многотрудног учитељског звања. Њему поглавито имамо захвалити, што је Школски Лист тако лепо у тој слободној држави србској примљен, да се прошле године до близо 50, а ове преко 70 примерка Школског Листа у Црној Гори држи и чита.

По обећању нашем и за вечити спомен стављамо овде дична имена учитеља црногорских, који као прави пријатељи школе и народне про-

www.svetesiz своје малене плате Школски Лист држе и претплатом својом подпомажу. Нека се читају и спомињу имена тих родољубивих учитеља народних по свима крајевима, где се србска реч говори, сада и докле год ових листова у књижницама србских школа буде било.

Учитељи предплатници наши из Црне Горе јесу г. г. Никола Чаловић, Нешо Зековић и Симо Мартиновић учитељи на Цетињу; Јелена Видаковићева учитељица на Цетињу; Павле Поповић учитељ у Његушима; Даље г. г. учитељи: Милош Шпадијер на Грахову; Јаков Вукотић у Чеву; поп Васо Вукићевић учитељ у Пјешивици; Васо Беговић у Загарачу; Шпиро Јовићевић у Теклићима; Марко Матановић у Брлици; поп Јован Радуловић и поп Ђорђеје Михановић учитељи у Оногошту (Никшићу); Михаило Вукић и Михаило Пекић учитељи у Дробњацима; Божо Средановић учитељ у Горанскоме; Марко Вујачић учитељ у Црквици; Перо Костић учитељ Језерски; Радован Филиповић учитељ Бањски; Јован Јефтић учитељ у Цуцама; Никола Дапчевић учитељ у манастиру Морачи; Исидор Меденица учитељ у Горњој Морачи; Михаил Поповић у Кокашину; Гавро Вујовић у обштини Прекобрдској; поп Милош Јовановић учитељ у Ровцима; поп Милић Микетић учитељ на Андријевици; Зарија Вуковић учитељ на Андријевици; Ђуро Радоловић учитељ Јеворечки; Вуксан Радонић учитељ у Полимље; Стеван Стојановић и Јован Лаушевић учитељи у Даниловом Граду; Илија Јовановић учит. у Спужу; Лазо Божовић учитељ у Пиперима; поп Јован Дамјановић учитељ у Острогу; Зарија Радичевић (бивши сомборски приправник) учитељ у Подгорици; Ристо Марковић и Бајо Бранановић учитељи у Подгорици; Мустафа Хади Ахметовић и Омер Бибезовић учитељи у Подгорици; Петар Павићевић учитељ на Пељев Бријег; Вук Поповић у Куче; поп Јован Вукчевић у Голубовце; Видак Пејовић и Јанко Ускоковић у Градацком; Миле Јовићевић на Ријеки; Димитрије Ђурић Пећанин (који је као питомац Његовог Височанства Књаза Николе свршио учитељску школу у Сомбору) учитељ на Ријеци; Лука Пејовић учитељ Цеклињски; Марко Бауковић учитељ у Љуботини; поп Нико Јовановић учитељ Брчeosки; поп Јоко Гојнић учитељ у Глуходолу; Јован Вујановић учитељ у Бољевићи; Петар Ђуровић учитељ у Крњици; Лука Јововић и Видак Отовић учитељи у Бару; Јосиф Лекић јеромонах у Подгорици; госпођа Анђелија Ђурашковић учитељица у Никшићима; поп Димитар Поповић учитељ у Брскуту; поп Мићо Улићевић учитељ Дупиоски; поп Јован Вукчевић учитељ у Корчети; поп Лука Вукосављевић учитељ у Сотониће и Јоше Поповић учитељ на Цетињу.

Стављајући овде за вечни спомен имена честитих учитеља и учитељица из јуначке Црне Горе, тиме обећање наше у почетку све године дато, да ћемо, то јест, имена свију предплатника овога листа из Црне Горе и из Србије обнародовати, у полак извршујемо.

Веома нам је жао, што и другу полу обећања нашег нисмо за сада у стању испунити; јер Школски Лист, у колико нам је познато, ове године међу многобројним народним учитељима у краљевству Србији баш ни једног јединог предплатника добио није.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

У србској учитељској школи сомборској и у свима православним србским просветним заводима у Сомбору започела се школска 188⁶/₇. година 1. Септембра по старом. Призивање св. Духа држано је на малу: Госпојину. У учитељску школу уписало се на почетку ове школске године: у први разред 22 мушка, 18 женских; у други разред прешло је 23 мушка и 8 женских; у трећем разреду има 15 мушких и 12 женских; и тако у сва три разреда има: 60 мушких; 38 женских; укупно 98 ученика.

У вишој девојачкој школи у Сомбору уписало се у почетку 188⁶/₇. школске године 77 ученица, и то у први разред 25, у други 17, у трећи 14 и у четврти 21. Од ових ученица су 67 Српкиње православне вере, а од осталих су 6 римске вере, 1 реформатске, и 3 израиљске вере.

Учитељска школа у Сарајеву. Превисњим ријешењем од 16. Аугуста о. г. одобрена наредба земаљске владе од 20. Септембра 1886. бр. 47243 одређује, да се образовалиште за помоћне учитеље, које је доселе спојено са I. народном дјечачком основном школом, има претворити у сталну учитељску школу с посебним учитељским збором. — *Прва народна основна школа додијељена јој је као вјештачица за учитељске приправнике.* — Унутарња организација остаје за сада као што је била и у образовалишту за помоћне учитеље, само што ће се при примању ученика у првом реду узети обзир на онакве, који су свршили више разреда средње школе или сличан какав завод, или који пријамним испитом докажу, да су иначе стекли нужно приправно знање. — Ко не зна читати и писати земаљскијем језиком, не може никако бити примљен у учитељску школу. — Број наставних сатова проширен је, а учитељски збор имаће да на основу искуства просуди, у колико ће бити могуће проширити и наставни план, и не ће ли бити пробитачно, да се доселе уведене школске књиге замијене већим и темељитијим према бољој приправи кандидата. Тим начином биће могуће ту учитељску школу постепено развити до оног ступња, што су га достигле учитељске школе у напреднијим земљама монархије. (Сар. I).

Девојачке школе у Србији. У краљевлини Србији потврђен је ових дана закон о установи девојачких школа, којима је задатак, да вештају и усавршују одраслију женску децу у женском ручном раду, и да јој унапређују знање стечено у основној школи. Оваке школе осниваће се по потреби, а учење у њима трајаће три године.

Избори учитеља. Највећа општина србска у В. Кикинди изабрала је на три нова учитељска места: г. г. Милоша Бандића учитеља Мартоношког, Љубомира Лотића учитеља Карловског и Петра Михајловића учитеља Модошког. На избору овом чечтитамо дичној општини Кикиндској!

Г. Никола Јанковић бивши учитељ у Илоку изабран је за учитеља у Мостару.

Г. Сава Пјешчић бивши учитељ у Фочи премештен је за учитеља у Дервенти.

Г. Глишо Шпановић, — заслужни учитељ србски, који је до пре

једне године као учитељ у Херцеговини служио, — изабран је за учитеља србске вероисповедне школе у Боботи.

Промене у учитељству. Ђорђе Михајловић досадашњи учитељ у Бегучу премештен је за учитеља у Кулшин.

Велимир Кадиф свршени приправник и испитани учитељ наменован је у почетку ове школске године за учитеља I. и II. разреда у Кусићу великом србском селу близу Беле Цркве, где има до 400 школске деце, а три учитеља и једна учитељица. На скоро за тим по вишој наредби државне школске власти премештен је он као испитан учитељ и вешт мађарском језику за учитеља. IV. V. и VI. разреда у истом месту.

Милан Ђуричић свршени бајски приправник постављен је за учитеља у Надаљу.

Петар Тошаловић учитељ арадгајски премештен је за учитеља у Мошорин.

За учитеља у Луговети (код Беле Цркве) привремено пристављен је г. Светозар Јездемировић.

Г. Никола Кашиковић учитељ постављен је за управитеља православне србске школе у Сарајеву.

Р А З Н О.

Платонеумске стипендије. Платонеумски одбор са одобрењем преч. Конзисторије Бачке поделио је упражњених 7 стипендија из закладе народнога добротвора блажене успомене Платона Атанацковића следећим приправницима:

Стипендије по 80 форинти добили су ови: Василије Јовановић приправник III. разреда, родом из Меленаца; Даринка Брашованова и Даринка Брадваровићева приправнице III. разреда, родом из Вршца; Димитрије Клицин приправник II. разреда из Вршца; Милан Грујић приправник I. разреда из Госпођинаца и Катарина Трифунвићева приправница I. разреда из Руме.

Стипендије од 60 фор. добили су: Василије Лазаревић приправник II. разреда из Вршца; Константин Травањ приправник II. разреда из Турије; Бранко Маглов приправник I. разреда из Митровце и Зорица Илићева приправница I. разреда из Осека.

Стипендије од 50 форинти уживају: Душан Поповић приправник III. разреда из Чоке; Јулијана Балашевићева и Софија Лазаревићева приправнице III. разреда из Панчева; Стеван Мишковић приправник III. разреда из Ечке и Димитрије Петровић приправник III. разреда из Кнеза.

Свега има 16 платонеумских питомаца, којима се ове године издаје у име подпоре 1050 фор. из горе поменуте закладе.

Галерија србских популарних мужева. Фирма Т. Везилић-Суров и С. Јовановић у Бечу (I. Schwertgasse Nr. 4) намерава издавати повећу серију популарних србских мужева из гипса путем пластике. Прво ће

дело њихово бити „Вука Ст. Караџића попреје“ у природној величини. Чист добит овог подuzeћа употребиће се на оснивање фонда Св. Саве, којим би се фондом наше српске вероисповедне школе од комуналисања сачувати могле. Ми ово родољубиво подuzeће препоручујемо обштинама и учитељима нашим.

НОВЕ КЊИГЕ.

Следеће нове књиге су уредништву Школ. Листа достављене :

„Летопис“ Матице Српске уређује А. Хаџић. Књига 147. (1886. све-ска трећа.) Изишао у штампарији Др. Св. Милетића.

Илустрована мала свештена историја са 20 слика за српску право-славну децу. Издање браће М. Поповића у Новој Сади. Цена 8 нв.

„Извештај“ о српској поморској закладној школи Бошковић — Ђу-ровић — Лакетићке у Србини крај Херцег-Новога, школске 188⁶/₇. године. (Година II). у Дубровнику, штампарија Драг. Претнера 1886.

„Шумадинац“ велики илустровани календар за годину 1887. уз са-радњу срп. књижевника уређује Милован Ђ. Глишић. Година Прва. Бе-оград Цена 1 динар или 56 новчића.

„A magyarországi gör. kel. szerb egyház önkormányzatáról. Irta: Sztojácskovics Sándor. Budapest, 1896“.

„Радо иде Србин у војнике“. Музикалија по познатој мелодији за гласовир саставио др. Ј. Пачу. Издање браће М. Поповића у Н. Сади. Цена 70 нв.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Тиса С. Миклошу упражњено је учитељско место с платом од 400 фор. а. вр. 3¹/₂ ланца земље, и 50 фор награде за перовођство; за повторну школу 40 фор., уз то стан и башта. Рок до конца Октобра.

— У Модошу тражи се учитељ. Плата је 240 фор., готова новца, у име 4 ланца земље 60 фор. 24 кибли жита 10 фор. паушала, 2 хв. дрва и толико сламе ³/₄ ланца земље, стан и врт. Од погребга где буде позван 50. нв. — Молбенице се имају, до 16. Нов. подпети црвеној обштини у Модошу, који се лично пријаве имају првенство.

 Српске црквене обштине и г. г. учитеље из Угарске и из Славоније, који Школски Лист примају, а досада нам пису предплату послали, позвали смо писмено, а овом приликом по-зивамо их још једанпут уљудно, да нам за осам дана предплату за ову годину пошаљу, како би и издаваатељ листа могао штам-парију за три последња броја и остале трошкове око издавања подмирити и одређене награде писатељима на крају године ове издати.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIL